

POSEBNE METODE OTKRIVANJA I ISTRAGE KRIVIČNIH DELA ORGANIZOVANOG KRIMINALITETA

Prof. dr Stanko Bejatović

I. POJAM, OPRAVDANOST PREDVIĐANJA I NAČIN PRAVNOG REGULISANJA POSEBNIH METODA OTKRIVANJA I ISTRAGE KRIVIČNIH DELA ORGANIZOVANOG KRIMINALITETA

Jedna od osobenosti krivičnoprocesnog zakonodavstva Srbije, odnosno krivičnoprocesnog zakonodavstva Jugoslavije uopšte sve do donošenja Zakonika o krivičnom postupku 2001. godine ("Sl. list SRJ", br. 70/2001) jeste i to da u istom nisu bila predviđena nikakva posebna procesna pravila, a time ni posebne metode otkrivanja i istrage krivičnih dela organizovanog kriminaliteta, i pored toga što su, već poodavno, takve specifičnosti, po pitanju ove grupe krivičnih dela, bile prisutne u ne malom broju savremenih komparativnih krivičnoprocesnih zakonodavstva.¹ Odnosno, i pored toga što je takvu mogućnost dozvoljavao i Ustav SFRJ iz 1974. godine. Naime, u članu 185. stav 2. ovog Ustava bilo je propisano da se Zakonom može propisati da se na temelju odluke nadležnog organa može odstupiti od načela nepovredivosti tajne pisma i drugih sredstava komunikacije ako je to nužno radi vođenja krivičnog postupka ili za bezbednost zemlje. Odnosno, i pored toga što je već poodavno krivičnopravna nauka uopšte ukazivala na neophodnost predviđanja i primene posebnih pravila, metoda i postupaka kada su u pitanju ova krivična dela.² Ne ulazeći u razloge takvog normativnog stanja našeg krivičnoprocesnog zakonodavstva

koji, nema sumnje, ima svoju podlogu i u nedostatku hrabrosti ili pak i iz nekih drugih, čini se uglavnom političkih razloga, priznavanja činjenice postojanja organizovanog kriminaliteta i na našim prostorima, treba konstatovati da je tek donošenjem Zakonika o krivičnom postupku iz 2001. godine u naše krivičnoprocesno zakonodavstvo, po prvi put, uvedeno nešto posebno, specifično, istina skoro simbolično, kada su u pitanju ova krivična dela. Dve su grupe odredaba koje sadrži ovaj zakonski tekst a koje se direktno ili pak indirektno odnose na procesnopravna pitanja organizovanog kriminaliteta. Prvu grupu čine odredbe koje se direktno i isključivo tiču otkrivanja i dokazivanja ove grupe krivičnih dela³, dok druga grupa odredaba to čini posredno i tiču se predviđanja novih mogućnosti zaštite svedoka i oštećenih koje imaju upravo poseban značaj u postupku za krivična dela organizovanog kriminaliteta i pored toga što su predviđena kao opšti instituti krivičnog procesnog prava.⁴ I pored toga što ovakvo rešenje Zakonika o krivičnom postupku iz 2001. godine predstavlja, posmatrano sa aspekta ove problematike, ne samo prvi već i krupan korak napred, ipak veoma brzo se pokazalo da ono nije dovoljno. Dotadašnja iskustva na polju borbe protiv organizovanog kriminaliteta a posebno rešenja prisutna u komparativnom krivičnoprocesnom zakonodavstvu kao i iskustva u njihovoj primeni ukazivala su na neophodnost predviđanja ne malog broja i drugih mera, mera o kojima se, čak šta više, do tada i veoma malo raspravljalo u našoj struč-

¹ O tome vidi: Nove tendencije u savremenoj nauci krivičnog prava i naše krivično zakonodavstvo, Udruženje za krivično pravo i kriminologiju Srbije i Crne Gore, Beograd, 2005., str. 41-85. i 365-658.

² O tome vidi: Prof. dr Stanko Bejatović, Nove tendencije u savremenoj nauci krivičnog prava i neka pitanja našeg procesnog krivičnog zakonodavstva, u: Nove tendencije u savremenoj nauci krivičnog prava i naše krivično zakonodavstvo, Udruženje za krivično pravo i kriminologiju Srbije i Crne Gore, Beograd, 2005. god., str. 41-85.

³ Radi se o meri nadzora i snimanja telefonskih i drugih razgovora i komunikacija tehničkim sredstvima i optičkim snimanjima lica iz čl. 232. i 233. Zakonika o krivičnom postupku

⁴ Vidi član 109. Zakonika o krivičnom postupku. (Pod Zakonikom o krivičnom postupku, kao i pod ZKP, u ovome radu, podrazumeva se Zakonik o krivičnom postupku iz 2001. god. - "Sl. list SRJ", br. 70/2001 sa svim njegovim kasnijim izmenama i dopunama).

